ПАМ'ЯТАЙМО МИНУЛЕ - 200-річчя НЕЗАЛЕЖНОСТИ ЗСА 100-річчя АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ —БУДУЙМО МАЙБУТНЄ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250 (212) 227-5251

РІК LXXXIII. Ч. 204. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 23-го ЖОВТНЯ 1976 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. SATURDAY, OCTOBER 23, 1976 No. 203. VOL. LXXXIII

Міллісент Фенвік відзначена Шевченківською Нагородою Волі

Ню Йорк. — Конгресменка Міллісент Фенвік, одна з найбільш активних членів Палати Репрезентантів ЗСА в ділянці людських прав і обороні українських та інших політв'язнів в СССР, одержить Шевченківську Нагороду Волі від Українського Конгресового Комітету Америки.

Церемонія вручення цієї найвищої нагороди української громади в ЗСА, що її доверщить екзекутивний віце-президент УККА Иосип Лисогір, відбудеться в неділю, 31-го жовтня, під час прийняття, що його влаштовує в год. 6-ій увечорі в Говернор Морріс Інн в Морріставні, Н. Дж., від. УККА повіту Морріс у співпраці з Українсько-Американським Республіканським Клюбом цього повіту.

Пані Міллісент Фенвік

Конгресменка Фенвік, яка минулого року відвідала Совєтський Союз і порушила питання людських справ із совєтськими властями та жадала побачення з Валентином Морозом, внесла резолюцію в обороні цього в'язненого українського історика, як рівнож резолюцію про надання йому почесного громадянства ЗСА. Вона заініціювала ряд інших акцій в Конгресі ЗСА, включно з офіційним листом до совєтських властей в справі. о. Василя Романюка, і влаштувала переслухання Віктора Штерна в справі його ув'язненого батька, д-ра Михайла Штерна з Винниці. Минулої весни ця республіканська конгресменка з Ню Джерзі внесла законопроєкт про створення спеціяльної комісії для слідкування за порушеннями людських прав в СССР та інших країнах, які підписали Гельсінкську угоду. Цей законопроєкт, що його в Сенаті піддержав сен. Клиффорд Кейс, рівнож з Ню Джерзі, увійшов в життя минулого літа після того, як його підписав президент Джеральд Форд.

В прийнятті в честь конгресменки Фенвік заповів свою участь д-р Мирон Куропась, спеціяльний асистент Президента для етнічних справ.

Особи, які бажають взяти участь в прийнятті, повинні сконтактуватись негайно з інж. Зеноном Онуфриком, головою відділу УККА повіту Морріс, телефонуючи на число (201) 584-6954.

ПРЕЗИДЕНТ ФОРД І ДЖІММІ КАРТЕР СТАРАЛИСЯ ЗДОБУТИ ГОЛОСИ КАТОЛИЦЬКИХ ВИБОРЦІВ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — У четвер, 21-го жовтня, президент Джеральд Форд і його демократичний суперник Джіммі Картер промовляли тут на традиційному доброчинному обіді в честь Альфреда Е. Сміта, колишнього губернатора Ню Йорку, який в 1928-му році був демократичним кандидатом на президента ЗСА, і старалися здобути голоси католицьких виборців Ню Йорку. Доброчинним обідом в честь Альфреда Сміта, який був першим католицьким кандидатом на президента, проводив кардинал Теренс Кук. Обидва кандидати віддали багато уваги своїм виступам на цьому обіді, бо політичні коментатори вважають, що голоси католицьких виборців стейту Ню Йорк та інших стейтів Атлантійського побережжя, як теж стейтів Середнього Заходу, можуть бути вирішальні під час листопадових виборів.

Президент Форд промовляв на самім початку обіду, який відбувся в готелі Волдорф - Асторія, заявляючи, що пора покінчити із негативним наставленням до всього американського та час позбутися негативної атмосфери в ЗСА. Тими словами Президент критикував заяви Картера, який часто твердить, що за каденцій обох останніх республіканських президентів, Ричарда Ніксона і Джеральда Форда, ЗСА втратили пошану за кордоном. Президент Форд рівнож жартівливо коментував свої часті помилкові вислови під час виборчої кампанії. Він сказав, що третя дебата між ним і Картером буде інша від двох попередніх, бо „губернатор Картер таки нарешті буде відповідати на запити, а я раніше буду квестіонувати мої відповіді".

Джіммі Картер промовляв в кінці обіду і протягом цілого виступу старався вказати на подібності між його власною кандидатурою та кандидатурою пок. Альфреда Сміта. Картер вказував, що і він і Сміт не служили на жадному пості у Вашінгтоні, заки були кандидатами на президента, натомість обидва були стейтовими губернаторами. Картер твердив, що Сміт програв вибори в 1928-му році, бо тоді в країні ще було поширене безпідставне упередження проти католиків, яке поцастило перебороти щойно Джонові Ф. Кеннеді. Джіммі Картер таким чином натякав, що у цьогорічних виборах можуть мати безпідставне упередження до нього з уваги на те, що він практикуючий баптист. Картер сказав, що його теперішня кандидатура — це частина процесу, яким Америка позбувається безпідставних упереджень минулого.

ЗНУЩАННЯ ОКУПАНТА НЕ ПРИПИНЯЮТЬ БОРОТЬБИ ОДЕРЖИМИХ В УКРАЇНІ

Лондон. — Українська Центральна Інформаційна Служба подає:

Наприкінці січня 1973 р. в м. Чорткові на Тернопільщині КГБ заарештувало ряд студентів вищих шкіл, з яких відомі Сапіляк Степан, нар. 1950 р., Мармус Володимир і Мармус Микола. Інші прізвища покищо невідомі. Обвинувачували їх за здогадне створення підпільної молодечої організації, за розповсюджування листівок, спрямованих проти окупації України Москвою, за те, що напередодні IV Універсалу, який був 22-го січня 1918 р. проголошено відновлення української незалежної держави, вивісили національні синьожовті прапори на міському ратуші і на будинку КГБ та за іншу антисовєтську діяльність. Після однорічного інтенсивного слідства, Тернопільский обласний суд засудив їх за закритими дверима на високі строки ув'язнення. Деякі джерела подають, що засуджено їх по 5-ть і більше років ув'язнення.

В травні 1975 р. у Львові невідомі патріоти в трамваях і на вулицях розкидали листівки з закликом, в якому домагалися самостійної держави для українського народу.

В 1975 р. в с. Пукові Рогатинського р-ну на Івано-Франківщині на шкільному будинку піднято вночі синьожовний прапор. Довготривала розшука міліції і КГБ були безуспішні.

Останніми роками дуже посилюється опір окупантові, різнородні саботажі і пасивний спротив під кличем „робимо помало", у висліді чого крахують державні пляни і відстає сільське господарство. Це запримічується по всіх національних республіках СССР. Проти такого спротиву терористична машина КГБ є безсила. Одночасно трапляються все частіші і частіші відплатні вбивства партійно - адміністративних керівників, які знущаються над народом. В місцях, де такі вбивства мали місце, гостро заборонено про ці справи говорити, а переловлених на розмовах карають високими карами, переважно за ст. 62 КК УССР.

Напередодні „пролетарського" свята 1975 р. мешканець с. Тернопілля Миколаївського р-ну на Львівщині Іван Дрозд, нар. 1951 р., робітник цементового заводу, зірвав зі своєї хати червоний прапор і віднес його голові сільради. За це його заарештовано і покарано нібито за „хуліганство".

Шалай Микола, нар. 1949 року, студент, на знак протесту проти русифікації України публічно подер комсомольську виказку і заявив свій виступ з комсомолу. За це був виключений з Львівського університету, а одночасно йому погрожено арештом.

1975 р. за написання націоналістичних віршів виключено студента 5-го курсу механіко-машинобудівного факультету Львівського політехнічного інституту Цицика Івана, якого донині переслідують, а його друга Антонюка Ігоря суворо попереджено.

Спочатку заарештували на 15 діб, а потім під цим приводом вигнали з роботи асистента катедри англійської філології Львівського університету Білякова Олександра. Причиною арешту і звільнення з праці було те, що Біляков не поділяв комуністичних поглядів, сим-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Жидівські дисиденти в Москві продовжують протестувати

Москва. — Група совєтських жидів, яким совєтський уряд відмовляється видати виїзді візи до Ізраїлю, продовжують свої протестні акції в будинку Президії Верховної Ради СССР після того, як міністер внутрішніх справ Ніколай Щолоков не тільки що відмовився видати представникам груп запевнення на письмі про полагодження еміграційних справ, але також заявив, що апліканти будуть мусіли чекати чергових 5-ть років на одержання візи, згідно із совєтськими еміграційними законами. В четвер, 21-го жовтня, групу протестуючих жидів поліція знову була вивезла автобусом на передмістя Москви, але тим разом цивільні міліціянти і так звані „дружинники" не стосували фізичної сили і не побивали до крови нікого, як це вони зробили були з тією самою групою у вівторок, 19-го жовтня. Згідно з інформаціями Анатолія Щаранського і Владіміра Слєпака, лідерів групи дисидентів, міністер Щелоков відмовився взяти відповідальність за побиття багатьох жидів цивільними агентами, „Я ніколи не дозволив би на побиття, — заявив Щелоков, — я наказав би арештувати організаторів страйку". Чотири особи з усіх 41 не з'явилися у четвер, 21-го жовтня, до будинку Верховної Ради і існують побоювання, що їх заарештовано.

Кардинал Вишинські прибув до Риму

Рим. — Примас Польської Католицької Церкви кардинал Стефан Вишинські прибув поїздом з Варшави до Риму і бажає відбути розмову з папою Павлом VI в справі своєї ранішої резиґнації і відходу від активної праці. Прохання про відхід кардинал Вишинські написав був в серпні цього року, як йому минуло 75 років життя. Духовний керівник 30 мільйонів поляків римо-католицького визнання, має труднощі у Ватикані і у своїй країні з комуністичним режимом, бо Папа, ані Варшавський уряд не хочуть погодитися на відхід кардинала Вишинського від чинної служби.

Київській книзі сповнилося 900 років

— „Ізборнику 1076 року" пам'ятці древньоруського письма, сповнилося 900 років — інформує підсовєтська преса.

В „Ізборнику" знаходяться назви поширених в той час на Русі захорювань, різних тілесних пошкоджень, в ньому названо засоби лікувань цих недуг, зазначено високий рівень лікарів Києва давньоруської доби і доведено тодішнє знання із загальної медицини. „Ізборник 1076 року служив для виховання княжичів Святослава, а також дослідники думають, що ним користувався і Володимир Мономах, який пізніше послужив для нього взірцем для написання його „Повчання" його нащадкам. У ньому також відображено побут і звичаї давніх русичів.

Доля стародавньої бібліотеки Києва — невідома. Одні вважають, що її книги пропали під час татарсько-монгольської навали, інші, що вони розійшлися по бібліотеках різних манастирів, а пізніше ввійшли до державних і приватних збірок, а треті думають, що вони десь заховані в печері Київського манастира.

„Ізборник 1076 року" — книга невеликого розміру — 16x12 см., а його обкладинка складається з дощок, обтягнутих темно-брунатною шкірою. Шкіра на дошках має тиснення у вигляді ромбиків, косих ліній, концентричних кілець. Рукопис пам'ятник написано на білому пергамені, оздоблено ініціялами, заставками, польовими знаками, кінцівками. Книга написана брунатним чорнилом, гарним почерком із застосуванням різних варіянтів літер. І за твердженням дослідників, цю книгу написав київський професійний писець. Вона є доказом високої культури мистецтва книжкового письма Київської Руси XI століття.

Історичний київський „Ізборник" про який мова, „зберігається" тепер у державній публічній бібліотеці в... Ленінграді.

В курганах Вишневої могили знайдено давньоруські пам'ятки

Київська „Радянська Україна" інформує, що працівники експедиції Інституту археології знайшли нові давньоруські пам'ятки при розкопці курганів Вишневої могили поблизу Гюнівки Кам'янсько - Дніпровського району. На місці поховання двох коней знайдено залишки зброї, що її прикрашували золоті бляшки. Побіч були дві золоті пластини, на яких зображені два грифони, які один одного роздирають, а також там був золотий кінський налобник. Зокрема велику цінність представляє „сегментовидна золота пластина із зображенням полюючого на оленя лева". При вході в камеру, „що носить сліди древнього пограбування, поруч з людськими останками" працівники експедиції знайшли два золоті кульчики, інкрустовані голубими вставками, добре збережені. Їх мусіла носити видатна скитянка 2-2.5 тисячі років тому.

Бориса Онищенка найменували директором київського басейну

„Ню Йорк Таймс" з 22-го жовтня ц. інформує, що відомого олімпійського змагуна у фехтуванні шпадою Бориса Онищенка, який брав участь у цьогорічній Олімпіяді в Монтреалі, Канада, і якого зкваліфіковано за шахрайство, найменовано директором басейну в Києві. На письмове запитання кореспондента „Ню Йорк Таймсу" у справі Онищенка, Комітет Фізкультури і Спорту СССР відповів, що „вину за слабу контролю і підготову спортовця, який бере участь в міжнародній компетенції, треба приписати тренерам".

ПОЯВИВСЯ „АЛЬМАНАХ СТАНИСЛАВІВСЬКОЇ ЗЕМЛІ"

Представники Комітету Станиславівщини під час відвідин у „Свободі". Сидять (зліва): пані Лідія Гладка і п. Є. Луцький. Стоять (зліва): голова Комітету ред. Богдан Катамай і п. Роман Ковальський.

Після повних десять років поважних зусиль та великої і дбайливої праці щойно появився друком монументальний „Альманах Станиславівської Землі". Цю імпозантну, люксусово видану під фірмою Наукового Товариства ім. Шевченка, книгу приготовила Редакційна колегія в складі: Іван Ставничий, Осип Левицький, о. Володимир Колодницький, Осип Гайський, Михайло Дем'янчук та Микола Климишин, а її редактором-упорядником був св.п. ред. Богдан Кравців. Книга має 959 сторінок більшого формату, надрукована (в друкарні д-ра Петра Белея в Мюнхені) на першоякісному папері та включає, мабуть, яку сотню фотографій та ілюстрацій, що збагачують зміст. Крім передмови та вступних завваг та інформацій про те, як вона поставала, книга має десять головних, фахово впорядкуваних розділів: 1. Історія, 2. Населення, географія, природа, 3. Шкільництво, виховання, 4. Товариства й організації, 5. Господарство, 6. Література, преса, видавництва, 7. Мистецтво, музика, театр, 8. Професіоналісти, 9. Станиславівські діячі та 10. Села і міста.

(Закінчення на стор. 3-ій)

Округа УНС в Боффало відбула організаційні збори

Боффало, Н. Й. (О. Б.), — В неділю, 17 жовтня по полудні, тут в церковній залі на Блекраку відбулися чисельні Окружні Збори нашої Округи УНСоюзу на яких приявними були головний предсідник Иосип Лисогір і обласний організатор Василь Оріховський. Зборами провадив голова Округи п. Роман Конотопський, який на вступі поділився з приявними своїми позитивними враженнями, які він виніс із наради голів Округ, мавши нагоду оглядати величаву будівлю УНС та вислухати ряд інформацій про працю і пляни УНС. Запити і дискусії вияснили біжучі справи УНС. Головний предсідник И. Лисогір у своїм слові з'ясував головні проблеми УНС, подав стан майна, винаймрент всіх поверхів та заходи для відкриття ресторану. УНС допомагає позичками нашим установам, а зокрема церковним громадам, приймає позички від своїх членів на 8 відс. на три роки, видає — мимо дефіциту — щоденник „Свободу", який члени одержують по дуже низькій ціні, а саме 7.80 дол. річно Допомагає стипендіями студентам (62.900 дол), провадить Союзівку і є активним і чулим на всі потреби і вимоги нашого суспільно - громадського життя. Він подав також короткі інформації про відбутий XII Конгрес, який мав свої недотягнення та успіхи, зокрема як іде про виступи запрошених промовців. Звернено рівнож увагу на вибори в ЗСА, з яких треба взяти активну участь, як також порушено справу „України і Східньої Европи".

Голова місцевого Відділу УККА п. Василь Шарван виголосив коротке привітання та побажав успіхів у дальшій праці. Обласний організатор Василь Оріховський зупинився докладніше над працею наших секретарів та інших членів у приєднанні членства, у яких брак відваги, а часом знання. Натомість агенти комерційних забезпеченевих установ мають на це відповідний вишкіл і дуже часто захвалюють свої грамоти, які опісля показуються не такі добрі. Наші грамоти нічим не уступають іншим, вони точно подають, без зайвих „але" те, що член може одержати. Нам треба більше молодих діячів, які зуміли б переконати своїх ровесників, з яких багато бере високі-дорогі забезпечення в чужих компаніях. Закликом до праці і віри для успішної дії закінчив він своє звернення до приявних.

У дискусії порушено нагоду відзначити 80-річчя книжкових видань УНС, зокрема календарів - альманахів. Подумати, чи не було б краще видавати більш

(Закінчення на стор. 3-ій)

Сінсінаті „Редс" здобули світовий чемпіонат у бейзболі

Ню Йорк. — У четвер, 21 жовтня, у четвертих змаганнях цьогорічних Світових Серій бейзболу дружина „Редс" із Сінсінаті, Огайо, чемпіон Національної Ліги, здобула чергову перемогу над дружиною „Єнкіс" із Ню Йорку, чемпіоном Американської Ліги, з рахунком перебігів 7-2, завдяки якій „Редс" стали чемпіонами бейзболу на 1976-ий рік. У цьогорічних Світових Серіях сінсінатські „Редс" виграли чотири змагання підряд, а нюйоркські „Єнкіс" не спромоглися навіть на одну перемогу. Це вже другий рік запорядком, що „Редс" здобули чемпіонат світу. Найкращим змагуном цьогорічних Світових Серій визнано Джонні Бенча. Це був перший раз за останніх 12 років, що „Єнкіс" дійшли до світового чемпіонату в бейзболі, бо останній раз здобули перше місце в Американській Лізі ще в 1964 році.

Відкриття й посвячення Дому УНР у Філядельфії

Філядельфія, (В.Б.). — В суботу, 23-го жовтня 1976 р., президент УНР в екзилі Микола А. Лівицький офіційно відкриє тут новопридбаний дім Державного Центру УНР при 1211 68-ма евеню. Урочистість розпочнеться о год. 1-ій дня зустріччю Президента хлібом-сіллю, після чого духовництво українських Православної, Католицької та Євангелицької Церков відправлять Чин посвячення американського і українського прапорів, площі та будинку. Після Чину посвячення президент М.А. Лівицький проголосить дедикацію Дому як місця осідку „Дослідчого Центру Української Революції і Державности". На закінчення Представництво ВО УНРади гостітиме запрошених гостей від українських центральних ветеранських, політичних, господарських, культурних, молодечих організацій коктейлем і буфетом.

Того ж самого вечора о год. 5-ій відбудеться під головуванням урядуючого голови УНРади ред. І. Кедрина-Рудницького перенесене з 11-го вересня б.р. засідання Президії УНРади, в якому, крім Президента УНР, візьмуть участь віцепрезидент УНР д-р Микола О. Степаненко та приявні члени ВО УНРади з ЗСА і Канади.

ІХ ПОДИВЛЯВ НЮ ЙОРК

У Всенародній Українській Маніфестації в Ню Йорку з нагоди 200-річчя Американської Незалежности і 100-річчя українського поселення, яка відбулася в Ню Йорку минулої неділі, 17-го жовтня, великий подив і одушевлення тисячів глядачів викликали парадні вози Окружного Комітету Відділів УНС під проводом Миколи Химанчука (про що вже була згадка в „Свободі" з 19-го жовтня), віз української католицької парафії з Фреш Медов, Л. Ай., та — зокрема — чудово вдекорований великим Тризубом і писанкою парадний віз очолюваного пані Марією Лисогір 72-го Відділу Союзу Українок Америки, який і видно на фотознимці вгорі. Великого чару цьому парадному возові додавали зодягнені в народні костюми його „пасажири": Уліта Ольшанівська („Міс Ессекс каунті 1976"), Дарка і Марта Клячко, Мотря і Андрій Гук, Доротея і Джойс Цюпа, Ольга Білик, Марко Думин і Василь Швед.

До попередньої вістки про цю маніфестацію додати б, що її закінчив молитвою о. прот. Володимир Базилевський.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Великий подвиг

„Великий подвиг" — це радше скромне окреслення появи друком цілого ряду наших — як їх називають — реґіональних, чи земляцьких збірників, до яких в останніх днях долучився в кожному відношенні імпозантний „Альманах станиславівської землі — збірник матеріялів до історії Станиславова і Станиславівщини".

Багато правди є в твердженні, що до наших найбільших недомагань і одним з найбільших наших лих є те, що ми не знаємо своєї історії. Історія бо „учителька життя", а не знавши її, не вміємо жити. Це тим трагічніше, що цю нашу історію, в обставинах поневолення нашого народу, неймовірно спотворюють наші вороги і з їх книг та підфальшованих джерел аж надто часто черпають своє знання не тільки невтральні, але навіть і прихильні нам історики.

Публіковані тепер українцями у вільному світі альманахи - збірники матеріялів про поодинокі міста, райони і області, чи навіть про поодинокі інституції, є в теперішніх обставинах преважливим причинком і вкладом в записання та вивчення нашої історії. Очевидно, що подібні збірники появляються також в Україні, але вони, як і все інше, що там друкується і появляється про наше минуле і сучасне, не має нічого спільного з правдою і дійсністю, бо все це препарується на вимогу окупанта, щоб утривалювати сучасний колоніяльний стан України та промощувати шлях народовбивчому „злиттю націй".

Публікація наших районових чи міських альманахів-збірників у вільному світі має велику вартість також і для нашої діяспори. Можна б навести вже багато прикладів, як особи з другого і третього покоління народжених в Америці українців раніше чи пізніше приходять до своєї „етнічної свідомости" та починають шукати своєї родової „метрики", починають, часом із подивуґідним завзяттям та наполегливістю, шукати не тільки народу, але й місця походження їхніх предків, цікавляться кожною подробицею життя і побуту тих своїх предків у Старому Краю і це часто визначує дальше їхнє життя і їхню поведінку та їхнє відношення до своєї етнічної групи.

З цих та багатьох інших міркувань можна і треба висловити подив і вдячність усім тим нашим громадянам та їх комітетам, які вже подбали і ще дбають про те, щоб „слава не пропала", щоб у цих збірниках - альманахах утривалити те, що в житті людини найважливіше: свідомість і гордість зі свого роду і народу. Сказано ж бо, що без минулого немає майбутнього. Тому й гаслом теперішнього відзначування 200-річчя Незалежности Америки є: „Пам'ятаймо про минуле — будуймо майбутнє!" Що ж тоді говорити про поневолений нарід та про його етнічну групу у великій американській мозаїці рас і народів!

З тих самих міркувань можна тільки піддержати видвигнену вже думку, щоб у 100-річчя першого масового поселення українців в Америці подумати та почати підготову подібних „реґіональних" збірників про поодинокі наші громади в цій країні.

„Холодно біля серця"

Цитуючи слова совєтського маршала Серґея Георгієвіча Ґоршкова, тричі героя Совєтського Союзу, члена Політбюра КПСС і головнокомандувача червоної фльоти, який заявив, що „прапор совєтської воєнної фльоти майоріє вже майже над усіми океанами" і, що „З'єднані Стейти Америки мусять зрозуміти, що вони вже перестають бути морською потугою" — Лондонський „Таймс" у своєму недільному виданні з 22-го серпня ц. р. писав, що тріюмф совєтського маршала не треба розцінювати, як ще один демагогічний пропаґандивний виступ підсовєтського верховоди, бо коли проаналізувати звідомлення військових спеціялістів, міністерств оборони країн НАТО, фльота яких побіч совєтської виглядає прямо жалюгідною, „то робиться холодно біля серця". Бо хоч військово-морські сили ЗСА і СССР щодо кількости персоналу майже рівняються (ЗСА — 558.000, СССР — 500.000), але Совєтський Союз 508 військово - морським одиницям протиставляє 1.442 своїх воєнних кораблів і 408 підводних човнів, багато з яких порушуються при допомозі атомових двигунів, проти американських 110. Мало того, амбітний маршал Ґоршков мріє, щоб совєтську морську фльоту пересунути також на Тихий океан і веде переґовори з володарями полінезійських островів про побудову там великої військової пристані на головному острові Тонґатупо та модернізацію летовища.

Такою можливістю особливо стривожені Австралія і Нова Зеляндія, як також Японія, безпека яких знайшлася б тоді під безпосередною загрозою совєтської фльоти. У зв'язку з тим Австралія піднесла вже видатки на оборону країни на 17 відсотків, тобто на 2,7 мільярди долярів, а справа збільшення оборонного бюджету вже два рази дискутувалась на форумі японського парляменту. Австралійська і японська преса з тривогою стверджує, що розбудована на островах Тоґа військова пристань була б не тільки точкою опору совєтської воєнної фльоти, але також базою шпигунських човнів, які в кількості 50 плавають тепер в Тихому океані, мавши модерні електронічні апарати та замасковані, як рибальські катери.

Очевидно, за діяльністю червоного маршала слідкують не тільки військові розвідки західнього світу, але також уряди держав, в тому числі уряд ЗСА, Пентаґон і військові спеціялісти, бо вже сьогодні практично беручи, ніхто не вірить мирові заяви совєтських верховодів, в їхнє щире бажання продовжувати політику „відпруження" в обличчі щораз більшої розбудови військової потуги вільного світу та до знищення нуклеарного потенціялу Америки, щоб запобігти відплатній акції з боку ЗСА і тому Пентаґон настоює на розбудові мобільної системи міжконтинентальних офензивних ракет у прискоренному темпі, але як цілком слушно кажуть речники НАТО, офензивна зброя не завжди ходить в парі з дефензивною політикою, яка відкриває навстіж двері червоним маршалам і його покровителям, які готують пастку для вільного світу. Не диво, що людям, свідомим совєтської загрози, холодно біля серця.

Інж. Богдан Федорак

АМЕРИКА, УКРАЇНА І МИ

Доповідь на XII Конґресі Українців Америки

II

Соціологи відкидають твердження про існування інтернаціональної культури, чи це на основі російського одного совєтського народу, чи американського стоплюючого горшка. Дефініція культури відкидає мішанку. „Культура — це ж уся спадщина даного суспільства, що існує в даний час, це суспільні традиції, передані попередніми поколіннями наступним, це скарб суспільний, створений членами даного суспільства". (Всеволод Голубничий).

Тому ключем збереження української національної субстанції є збереження української культури, одним з елементів якої є українська мова.

В добу націоналізму, що зрушує не тільки „історичні" народи, але й недорозвинені, призабуті, затримані в своєму розвитку на первісному рівні, не можна й подумати навіть про цілковиту неможливість наростання державницько-національної свідомости серед українського народу, його інтеліґенції, робітництва, а в першу чергу серед молоді. Списки українських політв'язнів виразно стверджують, що побіч в'язнів, що були дорослими в часі Другої світової війни, є теж українці, що народилися в часі її тривання, чи після її закінчення.

Причини процесу національного ставання чудово з'ясував Валентин Мороз, але останні листи Приходька чи Федоренка кристалізують ці думки словами сучасної політичної термінології, підкреслюючи конечність національно - політичної незалежности для українського народу в формі власної держави.

Русифікаційний затиск і колоніяльний визиск, шовіністична бундючність росіян в Україні, підлість вислужників окупантові — підсилюють ріст національної свідомости серед широких мас народу. Морозове „будемо битись" втілюється у відірвані революційні чини на всіх просторах України, стверджуючи, що в народі кипить, що стає ясно, де ворог, і стає більше окресленою остаточна мета.

Здаємо собі справу з того, що це затяжний процес, важкий шлях, але з нього немає повороту, цього процесу ніхто й ніяк стримати не може.

Про загальне ставлення офіційної Америки до долі України, до подій, що там відбуваються, ми вже згадували. Оце наставлення ледве чи скоро зміниться. Лінія закордонної політики, визначена під впливом різних чинників, не зазнає скорих і частих змін без огляду на зміну президента, чи відповідального міністра.

Говорячи про Америку в протиставленні до України, мусимо в теперішній ситуації спинитися на українській еміґрації, на людях, що кровно пов'язані з Україною, а вже в першу чергу на тій частині еміґрації, що зорганізована в своїх гуртах і є наявним репрезентантом української національної думки й часто та спонтанно відгукується на всі події в далекій Батьківщині. Відгук цієї частини українців поза межами Батьківщини живий і спонтанний. Не треба вичислювати окремих випадків, вони загально відомі. Спонтанність проявлялася в масових демонстраціях, протестних акціях, інтервенціях до офіційних чинників.

Але це все таки спонтанність, чуттєвий відрух, а не плянована акція, продумана, послідовна, доведена до кінця.

Дійшовши до переконання, що єдиним оборонцем української справи тут є тільки українська еміґрація, треба тій еміґрації прийняти точно продуманий плян дії, узгляднивши обставини, можливості та вчисливши всі допоміжні ресурси.

Історія вчить, що еміґрація ніколи не переводиться, діє постійно й відограє важливу ролю для народу — для державного допоміжну, а для поневоленого незвичайно потрібну — промотора і оборонця ідей своїх визвольних сил. Державні народи піклуються своєю еміґрацією, спомагають її морально. Поневолений народ покладає всю надію на свою еміґрацію.

Еміґрація поневоленого народу, в тому теж українська, мусить рахувати на власні сили. Її завдання не тільки співчувати своїм братам і сестрам на Батьківщині, але теж активно підтримувати всі їх визвольні акції всіма доступними їй засобами.

Ото ж перед українською еміґрацією в ЗСА стоїть невідхильне завдання жити повним життям країни свого поселення, щоб із становища громадян цієї країни живо, скоро й ефективно реаґувати на події й потреби свого народу, з якого вона вийшла. Жити повним життям країни свого поселення значить не тільки сповняти свої обов'язки, але теж користуватись усіма правами та привілеями її громадян.

Це ж ясно, що участь у політичному житті ЗСА, членство й активність в головніших політичних партіях, у професійних юніях дасть повне право українській спільноті не просити, не жебрати, але вимагати від законодавців та уряду ЗСА заступатись за права нашого поневоленого народу.

(Продовження буде)

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

Ю. Ш.

ПЕРЕД СКЛЯНКОЮ ВОДИ

Точніше: перед виставкою „Склянки води". Театр-Студія Лідії Крушельницької від весни готує цю виставу комедії Ежена Скріба, і прем'єра має відбутися в Ню Йорку 7 листопада.

Можна побоюватися, що ім'я і особа Скріба мало говорять багатьом українським еміґрантам. Нагадаю дещо з енциклопедичних відомостей. Він народився на Свят - вечір 1791 року Це був Париж, час французької революції, і насувалися роки найчорнішого терору. Він помер 20 лютого 1861 року, року й місяця знесення кріпацтва в підросійській частині України. Від найбільшої революції Европи до передодня найбільшої революції Евразії, його життя перерізали дві менші революції у Франції: 1830 і 1848. Він пройшов через усі ці бунти й приборкання бунтів, не повівши бровою і не відбивши в своїй творчості ні їхнього патосу, ні їхньої ницости. Сучасник каже, що з його хистом він міг бути міністром, полководцем. Але він вибрав театр. Він почав з самого низу. Його перші водевілі йшли в театрах бульварів. Успіх відкрив йому двері Олімпу французької драматичної сцени — Комеді Францез. Але це забрало 11 років, від 1811 до 1822. Революцію в театрі він зробив, але це не була політична революція. Перед ним театр звичайно платив авторові від 18 до 30 франків за кожний акт виставленої п'єси. За п'ять актів „Склянки води" Скріб дістав 5,000 франків наперед. Це була данина його популярності в публіки. Але він запровадив звичай, що потім став законом: автор мав, крім авансу, діставати відсоток з надходжень кожної вистави. „Склянка води" йшла 359 разів. Скріб написав коло 600 текстів для театру, — комедій, водевілів, драм, лібрет для опер. Він був багатою людиною. 1835 року він став членом Академії. Але він не був улюбленцем інтелектуальної еліти. Його несла широка публіка. Публіку захоплювало ремество Скріба: його дотеп, а насамперед уміння будувати інтриґу, що ввесь час готувало несподіванки, тримала глядача в напрузі, з розкритим ротом і затаєним подихом. Глядачі, а не критики привели його до святині французького театру, і касовий успіх змусив інтелектуальну опозицію прийняти цей факт. Як казав сучасник, театр у склянці води знайшов копальну золота.

Цим сказано багато. Його публіка платила. Це була буржуазна публіка. Театр був місцем розваги. Революційні гасла не лунали зі сцени. У перервах між революціями глядач хотів сміятися, захоплюватися, почувати себе живим, здоровим, успішним. Щасливо для нього, Скріб не дожив до війни з Прусією, падіння Парижу, Паризької Комуни й терору Ґалліфе. Але нова доба не сприйняла його п'єс. „Склянку води" востаннє виставлено 1875 року, тільки одна п'єса дожила до 1885. У театрі запанувала ідеологія, символіка, політика. Скріба розжалувано в драмороби. Драморобом він був. Про Россіні кажуть, що з матеріялу двох опер він зробив сорок. До певної міри це стосується до Скріба. Тогочасні карикатуристи часто малювали його з великими ножицями як знаряддям творчости. Але успіх і Россіні і Скріба був величезний, і повторювання були добре замасковані. Зрештою, ножицями теж можна працювати геніяльно. В наш час для цього знайшли слово: монтаж. Якби Скріб жив тепер, може б його назвали генієм монтажу.

У Франції тепер робляться спроби відродити Скріба. Комеді Францез виставила 1960 року його „Битву жінок". 30 квітня цього року, після 100 років відсутности, показано „Склянку води". Я був на виставі в травні. Після багатьох років театрального досвіду я рідко переживаю перипетії сюжету. Сюжет цієї п'єси я знаю ніби власний. Не можу повірити сам собі, але я сидів на виставі з розкритим ротом і затриманим подихом: а що буде далі? Зовсім так, як глядачі в добу Скріба.

Але може Скріб — це внутрішня справа французів? Нащо Скріб у нас? Чому? Чи ми покидали Україну на те, щоб у Ню Йорку дивитися на його драматурґічні вироби? Чи нема чогонебудь актуальнішого?

На ці питання можна відповідати з погляду акторів і з погляду глядачів.

Перспективи українського театру в Америці щонайменше непевні. Але якщо діяти за принципом „А ти, Марку, грай", то перше, чого треба, це молодого покоління акторів. Акторів, що може знають українську мову з дому, але виховані в американській школі. Про американську школу можна сказати дещо добре, а, мабуть, багато більше поганого. Та це сьогоднішня тема. Одне певне: американська школа не вчить добрих манер, як це колись називали, і американське фізичне виховання дбає про силу, але не про красу й гнучкість. Не додають цього й школи українознавства. Є вийнятки, але типово американець — вайлуватий. Якщо ми хочемо мати добрих молодих акторів, конечна школа для них — репертуар, у якому вони можуть позбутися тієї новонабутої вайлуватости (а може ще й спадщини наших селюцьких коренів). Комедія з доби рококо, де діють персонажі з королівських дворів Англії й Франції 1710 року, — це першорядна школа для тих кандидатів на жерців Мельпомени. В американському театрі є, здається, тільки одна трупа, де учасники вміють бути, коли треба, відмедювато - неоковирним американцем, а коли треба, — граціозним европейцем доби рококо або ампіру. Це Нюйоркський міський балет. Його тренував европеєць Баланчін. Поки ми ще маємо европейських тренованих режисерів, треба виховати таких акторів, як у Баланчіна. Тут педагогічне значення вистави Скріба. Молодий український театр з цього не почнеться, але етап такий — доречний, ба конечний.

Але публіці до цього байдуже. Чи потрібна „Склянка води" глядачеві? П'єса, де нема ані національних ідеалів, ані тієї горезвісної „етнічности", на яку ми так легко погодилися, ані навіть згадки про Україну? І тут безневинна, розвагова ажурна комедія Скріба стає проблемою і театральним експериментом молодої студії. Є, здається, два головні типи нашого глядача. Старше покоління живе виключно Україною, Україною поза світом. З його погляду все, що виходить поза коло цих тем і проблем, є марнотратство. І є молодше покоління, що хоче знати й бачити світ і, не знаходячи світу в українській спільноті, просто - напросто відходить від цієї спільноти і ледве чи масово йде на вистави українського театру. Поділ цей, звісно, спрощений, є інші типи глядача (чи неглядача!), але можна думати, що це дві головні групи.

Звичайно, „Склянка води" — це тільки склянка холодної води в гарячий день, вона не порушує глибоких проблем у своєму тексті, її мета — тільки створити приємний настрій, дати якісь дві години безжурности й розради серед сірої буденщини Але в наших обставинах вона виростає в принципове питання: чи українське життя, чи українські видання, вистави й виставки повинні обмежуватися на українській тематиці й проблематиці? Щодо цього наша практика досить бездоганна. Ми пишемо й говоримо про українську проблематику й нішо інше. Навіть наш найкращий журнал не скаже нічого про европейський чи американський театр, літературу, думку. Щоб умістити статтю (одну за скільки років) про одного французького письменника, треба було, щоб київська „Вітчизна" дала привід, подавши добірку перекладів цього письменника. Ми міцно відгородилися від світу, створили навколо себе пустелю, удаємо, що живемо не в широкому світі, а наче на місяці. А потім дивуємося, що молодь відходить від нас. Ми самі штовхаємо її до чужої мови й чужої книжки, бо тільки там може вона знайти відповіді на ті питання, що її хвилюють.

Скажуть, ми занадто бід-

(Закінчення на стор. 3-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

„Продовження буде"

Під час товариської гутірки в Літературно - Мистецькому Клюбі в Ню Йорку, поміж іншими болячками української преси, заторкнено також таку проблему, як довжина статтей, що друкуються в нашому щоденнику. В загальному відчувалося неприхильне ставлення до довгих статтей, або так званих „ковбас", як їх ще у Львові називали.

— Якщо прочитаю під статтею на другій сторінці в останні лінійці, що „Продовження в наступному числі", — заявив один пенсіонер, — то в мене зразу відпадає охота слідкувати за дальшими думками автора. Бо яке ж то геніяльне об'явлення хоче автор мені відкрити, що не може його вмістити в двох - трьох шпальтах одного числа газети?.. Хай попрацює довше над статтею, тоді вона вийде коротша, а змістовніша.

— Не в тому справа, — підхопив думку передбесідника інший пенсіонер, — а в цьому, що читачами „Свободи" є переважно люди старші віком, сеньйори, в котрих вже і пам'ять так не працює, як колись бувало, коли з нас ще промінювала радість життя! От я, скажемо, для прикладу, люблю читати статті одного професора з вусами. Та коли він розтягне свій елаборат на 6 чи 7 відтинків, тоді часто буває, що наприкінці я абсолютно забуваю все, що автор писав напочатку. А ще маю в хаті таку біду, що моя внучка вирізує собі ножичками „Пригоди Тарзана", а решту газети, як непотрібну, викидає, і я просто не маю змоги скомплетувати цілости!

Один учасник дискусії мав застереження до статистичних таблиць і всяких ґрафіків, що появляються час від часу в щоденній пресі, коли автори розтрясають економічно - соціяльні проблеми. „Яке мені діло до того, — сказав той добродій, — що Америка випродукувала стільки й стільки мільйонів бушлів кукурудзи, а в Совєтах зігнило на пні стільки й стільки центнарів пшениці?.. Це ж відома річ, що коли Совєтам пропаде урожай, то від того є Америка, щоб цю прогалину заповнила своїм зерном і немає глузду широко розписуватись про це в нашій пресі".

Хтось висловив ще й таку критичну заввагу, що інколи й сам автор статті забуває наприкінці, що він писав напочатку, але я боюся, щоб дехто з шановних колеґ - журналістів не подумав, що я його „шукаю", тому дозвольте в цьому місці закінчити нинішнього фейлетона запевненням, що ... „Продовження не буде!"

Ікер

Ярослав Падох

ЇХНІМИ НАДБАННЯМИ ЖИВЕМО

У 20 річчя смерти Євгена Юлія Пеленського

(4)

Разом з любов'ю до книжки йшло його замилування до друкарства. Вже була згадка про його ручну друкарню із ґумовими черенками в ранні гімназійні роки та про його перші „друки" книжечки поезій завбільшки п'ястука. Все своє життя: у Львові і Кракові, в Міндені і Бльомберґу, а вкінці в Сіднеї, він не розставався з друкарнею й вибрався в цілосвітню подорож втікача з друкарськими черенками у валізі. Адже це був його найбільший скарб. „Українське Видавництво" і „Бистриця" в Кракові, а згодом в Міндені й Бльомберґу, а далі „Слово" в Сіднеї, — всі вони були створені ним, а двох останніх він був власником. Його пластовий біограф Тарас Дурбак згадує у вступі до другого видання книжки Євгена Пеленського „Пластовий гурток" (Ню Йорк, 1960), що він ще до війни подав Верховній Пластовій Команді у Львові „основно виготований проєкт організації пластової друкарні", а після розв'язання Пласту в 1930 р. був засновником і першим директором видавництва „Вогні".

Культ друкованого слова й віра в універсальне значення книжки завели Євгена Пеленського також у світ журналістики. У свої двадцять чотири роки він основує літературний журнал „Дажбог" й редаґує його в роках 1932-1934 за співучастю своїх пластових, студентських і літературних приятелів Богдана Ігоря Антонича, Богдана Кравцева й других. Згодом перейняв від Богдана Кравцева редаґування найкращого за всі роки Пласту юнацького журналу „Молоде Життя", а після розв'язання Пласту в 1930 р. був першим редактором журналу для молоді „Вогні" в рр. 1931-1932. Редаґував чотири роки бібліографічний журнал „Українська Книга (1937-1941) і сіднейське „Слово", був співробітником Записок НТШ, Літературно-наукового Вісника, „Богословії" й ряду інших журналів і часописів.

П л а с т у в а н н я

Значну частину свого життя й трудів присвятив Євген Пеленський Пластові і його історичній місії виховування нових українських поколінь. Пластував він від раннього 1918 року, коли став учнем стрийської гімназії, й зберіг своє ідейне й організаційне пов'язання з Пластом до кінця життя. Спочатку, як юнак 5-го Полку, згодом — Куреня ім. кн. Ярослава Осьмомисла, а ще пізніше — 46 Куреня ім. кн. Буй-Тура Всеволода, в Стрию, що його сам заложив. Ще як учень останньої гімназійної кляси, діставши дозвіл про перехід до Уладу Старших Пластунів, разом із своїми однокласниками, сл.п. Володимиром Ерденберґером, Богданом Петріною, Олександром Котом, Володимиром Ничаєм, Юліяном Гошовським й іншими став одним із засновників стрийського старшопластунського Куреня ім. полк. Івана Богуна, який, як було вже згадано вище, в 1928 р. прийняв назву „Загін Червона Калина", членом якого Є. Ю. Пеленський лишився до своїх останніх днів.

Ще в юнацьких роках склав усі обов'язкові пластові проби й здобув ступінь пластуна-скоба, яких на кінець 1926 р. у всій пластовій організації було тільки 26. Згодом став одним із трьох Гетьманських Скобів. Закінчивши гімназію, виїхав до Львова на студії, включився в пластову працю у Львові й став членом проводу Уладу Старших Пластунів. Дальше піклувався своїм 40-им юнацьким сільським пластовим Куренем у Конюхові, що його заложив у 1924 році, чим, як було сказано, розпочав намагання поширити Пласт і на селі. Цій проблемі присвятив він окрему розвідку „Селопласт (Замітки до дискусії)" в журналі „Молоде Життя", (чч. 7-10 з 1925 і ч. 1 з 1926 р.). В 1930 році у Видавництві „Вогні" появився пластовий посібник авторства Є. Пеленського о. н. „Пластовий Гурток", який мав і друге видання в Ню Йорку 1960 року.

Редаґуючи журнал „Молоде Життя", а після розв'язання Пласту з 1931 року журнал „Вогні", про що була мова раніше, Є. Пеленський у численних статтях клав основи для ідеології та організаційних форм Пласту. Робив це по-пластовому й по-професорськи: методично й розважно, чим вельми заслужився для Пласту, зокрема в цю проміжну добу, коли після переходу Пласту у підпілля, треба було більш як коли розважности й винахідливости, щоб вдержати й поширювати пластове виховання нових поколінь.

Тісно з Пластом була пов'язана його активність у ділянці туристики, під організаційними формами якої нерідко ховався нелеґальний Пласт. Як член виділу Туристично-краєзнавчого Товариства „Плай" у Львові, Є. Пеленський продовжував свою пластову діяльність. З-під його пера вийшли книжки: „Долиною Опору і Стрия, Туристичний провідник для літників і прогульковців" (Львів 1933) і „Плай", в десятиліття Товариства „Плай" (Львів 1934), та численні статті в пресі, зокрема в „Новому Часі". В Календарці українського юнака на 1942 рік, що був надрукований в Кракові, помістив статтю „Минуле українського мандрівництва".

На еміґрації Євген Пеленський зберігав постійний організаційний та дружній зв'язок зі своїм 5-м Куренем Українського Пластового Сеніорату, „Загонам Червоної Калини", хоч і перебував далеко від своїх курінних друзів. Він був дуже активним у пластовій виховній праці на британській зоні Німеччини, ставши в 1945 році членом її проводу, як крайовий командант пластунів. В 1947 році перевів як командант 10-денний сеніорський табір у Лінебурзькій Гайді. З Міндену, де спочатку жив, приїздив на наради до пластового центру в Гайденав. Цей період його пластової служби закінчився 1949 р. з виїздом на дальшу еміґрацію до Австралії. За віддану передову працю для Пласту і громади Є. Пеленський одержав (на жаль, щойно по смерті) найвище пластове відзначення „За визначні заслуги на громадській ниві" — Орден Вічного Вогню в золоті.

І на австралійському ґрунті не зменшилася громадська активність Є. Пеленського. Приневолений працювати як складач в урядовій друкарні, він глибоко турбувався майбутнім не стільки власним, як цілої громади, а особливо її інтеліґенції, якій майже поголовно прийшлося за морем виконувати чорну фізичну працю, залишаючи облогом не лише свої професійні зайняття й обов'язки, але й культурні змагання за долю й духове підвищення рідної національної громади.

(Продовження буде)

ЗНУЩАННЯ ОКУПАНТА...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

патизував з націоналістами і прилюдно про це говорив.

Бушко Марія — старший ляборант катедри математики Львівського університету, з якого звільнена в 1975 році на основі недоведеного обвинувачення, що, мовляв, вона переписувала і поширювала самвидавну літературу.

Лисий Валерій, нар. 1954 року, робітник Київського підприємства, член ВЛКСМ. В 1975 р. був виключений з комсомолу, звільнений з праці і переслідуваний за те, що завжди носив на шиї медалик із зображенням Ісуса Христа з написом „Бог з нами", а також за „незалежні, самостійні погляди і думки". У зв'язку з тим Київський секретар комсомолу Мухін Валерій і його заступник Лозов Віктор кілька разів викликали Лисого і робили на нього сильний натиск, щоб відмовився і засудив свої „самостійницькі погляди" та перестав носити хрестик, але Лисий категорично відмовився. У справу включилося КГБ. Вислід: Лисого звільнили з комсомолу і праці та загрозили арештом, якщо „не покається".

Томків Ігор, нар. 1957 р. на Львівщині. 1975 р. Томків разом з іншими хлопцями на Різдво пішли з вертепом. Після коляди Томків вертався домів з с. Велике до Поляни і подорозі був замордований, на що вказували сліди на тілі, одначе викликана міліцією експертиза сказала, що „Томків замерз", поминаючи те, що тоді було дуже тепло. Клопотань матері Томківа ніякі урядові чинники не беруть під увагу.

Федорів Василь, довголітній бригадир колгоспу ім. Щорса в с. Стінка на Тернопільщині жив у злагоді зі своєю жінкою Василиною, яка була глибоко віруючою християнкою. За це, що толерував віруючу жінку, зазнавав докорів і був під постійним тиском. У висліді 17 червня 1976 р. Федоріва Василя знайшли неживим. Жінці навіть невідомо, на якій підставі експертиза твердила, що „Василь покінчив життя самогубством".

Балуш Григорій Іванович, касир при православній церкві святої П'ятниці на вулиці Б. Хмельницького у Львові, 1975 р. заарештований і засуджений на невідомий термін за це, що намагався недопустити до зачинення церков урядовими чинниками, а також заохочував молодих людей йти на духовні студії на священиків.

Біля Вокрути далі зберігається два великі концтабори, в яких караються численні українські політв'язні, зокрема бувші члени ОУН та УПА. Ці концтабори є сильно ізольовані від посторонніх людей, на певну віддаль кругом таборів простягається мертва зона, на яку вхід заборонений тамошнім жителям. До цих концтаборів запроторюють тих, які призначені на повну ізоляцію від світу, від своєї родини, а одночасно на повільну смерть. Більшість в'язнів працює біля державних таємних споруд, а частина при прокладанні газових труб. Праця важка, виснажлива, наложені великі норми, які важко виконати, харчі малоякісні, за будь-що карають довготривалими ізоляторами. В основному охорона та обслуга концтаборів складається з родовитих росіян.

Біля м. Тлумача на Івано-Франківщині розбудовано т. зв. „домашній концтабір", з якого в'язні працюють над розбудовою доріг до стратегічних баз.

Біля м. Сколє на Львівщині розбудовується нова воєнна база, а тому з довколишніх сіл виселили українське населення, якому недовіряють і на це місце привозять корінних росіян, яких одночасно затруднюють при розбудові бази.

Цього року в с. Вістря на Тернопільщині окупаційна російська влада заборонила на Великдень відправляти в місцевій церкві Богослуження і взагалі святкувати цей день. Цю неділю проголошено робочим днем під загрозою покарання, якщо хтось не прийде до праці.

В м. Яремчі вже давніше закрито УКЦ, а тепер перемінено її на атеїстичний музей. Це саме зроблено з церквою у с. Хотінь на Івано-Франківщині. Особливу ролю в замиканні церков та переміненні їх на атеїстичні музеї відограє В. Крицак, інструктор Івано-Франківського обкому, великий ненависник християнства.

З України подають, що Михайло Косів і його дружина Людмила Шереметьєва відограли підлу ролю під час арештувань українських патріотів в 1972-1973 роках у Львові. Косів тепер робить кар'єру у Львівському музеї атеїзму, а про Шереметьєву відкрито говорять, що вона є провокатором КГБ.

Округа УНС в Боффало...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

популярні альманахи, які були б цікаві для всіх членів УНС . У дальшому багато часу присвячено дискусії так актуальний тепер справі, як „Східня Европа і Україна" в розумінні політиків ЗСА. Хоча про Україну тепер знає ширший загал, але ще треба багато зусиль, щоби вона знайшла належне місце у світовій політиці. Представники Відділу Ірі порушили справу допомоги їм організаторами, які зуміли б поінформувати загал членства про УНС, як також потребу курсів для секретарів. Порушено деякі біжучі справи місцевих Відділів, з яких досі найкращі успіхи має 304 Відділ Бр. І. Хрестителя. Хоча голова о ф і ц і й н о закрив наради і подякував гостям за їх приїзд і вичерпні інформації, як рівнож всім місцевим за прибуття на наради, в тому числі делеґації із міста Ірі, — то всі ще довго розмовляли про різні союзові і актуальні справи нашої громади, що є доказом зацікавлення і справами УНС та загальними проблемами української спільноти.

ПЕРЕД СКЛЯНКОЮ ВОДИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ні, щоб розкидатися по світах. Це правда, але чи становище поліпшується, коли ми до матеріяльної бідности додаємо духову обмеженість? Скажуть, ми повинні опрацьовувати українську тематику, бо поза нами ніхто цього не зробить. Слушно, але чи означає це, що ми не повинні говорити про речі світові, висвітлюючи їх з начого погляду, так, що читач знайде інформацію про чужий культурний світ і в додаток до цього те, чого він не знайде деінде, нашу оцінку.

Це широка тема і важлива, тут нема місця її розробляти ,але напевно вона заслуговує щонайменше на обговорення. „Склянка води" нічого тут не розв'яже і епохи не створить. Але в нашому власноруч зробленому ґетто навіть розвага, почерпнена з чужого джерела, навіть забавка понадстолітньої давности стає проблемою. Бо вона — відмінна, а відмінного ми уникаємо. Тимчасом своє стверджується в (мирному) конфлікті з чужим, втягненим у своє.

Повертаючися знову до самої п'єси. Скріб не писав байку з мораллю. Він не збирався повчати глядача. Але дивним дивом на тлі нашої сучасности навіть речі, далекі від ідеології, стають ідеологічними. Вважається, що задум своєї п'єси Скріб знайшов у Вольтера. У своєму „Віці Люї XIV" Вольтер, наголошуючи ролю випадковости в історії, писав: „Якась пара рукавичок спеціяльного покрою, що їх герцогиня Малборо відмовила королеві, чашка води, що її вона в присутності королеви перекинула, удавано ненавмисне, на сукню пані Мешем, змінили обличчя Европи". Скептик Вольтер був радий бачити історію як ланцюг випадковостей, вислід гри дрібних подій і погано контрольованих особистих емоцій. Майстер драморобства Скріб скористався з цього, щоб сплести вузли ніби нерозв'язної інтриги й спритно розв'язати їх один за одним, щоб тримати глядача в напрузі й захваті.

Звичайно, ми знаємо тепер, що історія рухається і ланцюгом зчеплених великомаштабних причин і непередбаченими збігами випадкових обставин і особистих амбіцій і пристрастей. Але стільки людей на світі, одні під тиском держави, інші добровільно, ідуть сьогодні за марксизмом, що є в суті речі для них релігією фаталізму: існують, мовляв, невблаганні закони історії, і Маркс (чи Ленін, чи Брежнєв, хто що воліє) — пророк їх, і майбутнє відоме наперед: капіталізм мусить розкласти й розпастися, революція мусить відбутися, комунізм мусить перемогти. І тут несподівано Вольтер виступає заперечником цієї ваговито - незграбної доктрини, висміює її, глузує з „закономірностей" історії, показує, що історія має свої примхи, що — чи на наш одчай чи на розраду — її годі передбачити. Замість невблаганної ходи Історії, так, великою літерою, зав'язується низка малих історій, де діють не абстрактні закони, а люди, приватні особи, їхні конфлікти, їхнє кохання, залаштункові змови, необережні вчинки, де є, коротше кажучи, випадковість і є гра.

Недавно Кошелівець писав в обороні гри. Можна його тільки підтримати. Світ був би нестерпний без гри. Безжурна комедія іронічного Скріба в наших наскрізь ідеологізованих обставинах обертається ідеологічним боком. Але вона не тільки показує світ як гру. Вона сама від початку до кінця є гра. Хай це тільки частина правди і частина мистецтва. Але це частина, яка нам потрібна і якої нам бракує.

Комедія Скріба — про склянку води. Але сама вона — келих шампанського. Сподіваймося, що молоді актори донесуть для нас іскріння цього шампанського. І що публіка, більше звикла до національно-органічного самогону або до засвоєного на іншому континенті скочу на крижинках, зможе сприйняти легку п'янкість французького напою.

ПОЯВИВСЯ „АЛЬМАНАХ"...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

Вражає відсутність окремого розділу про Церкву. Хоча в тексті про неї і її діячів багато сказано. Впорядник-редактор вже не вспів приготовити показника, але із загального перегляду можна вносити, що в підготові матеріялів взяла участь яка сотня авторів, між ними і найбільш видатні наші діячі. Видав цю монументальну книгу Центральний Комітет Станиславівщини в складі: Б. Катамай, д-р Л. Голінатий, інж. Я. Федюшенко, пані Л. Гладка, пані О. Грабовенська, Є. Луцький, д-р Б. Олесницький, проф. Л. Попович, д-р М. Логаза, Д. Бойчук, пані О. Луцька, проф. М. Остап'як, М. Макар, О. Гайський, інж. Р. Раковський, інж. Р. Степаняк, й інж. М. Дем'янчук. Представники цього Комітету: його голова ред. Богдан Катамай, секретар пані Ліда Гладка та пп. Євген Луцький (фінансовий секретар) і Роман Ковальський, відвідавши в середу, 20-го жовтня, редакцію „Свободи", широко інформували про десятилітній труд при підготові цієї книги, який тепер завершився блискучим успіхом.

Книга в передплаті коштувала 25 долярів. Тепер, з уваги на великий кошт її підготови і друку, вона коштує 35 долярів і її можна замовляти, звертаючись на адресу:

Lydia Hladky,
148 College Place,
So. Orange, N.J. 07079.
або:
Eugene Lutzky,
39-26 65th St.
Woodside, N.Y. 11377.

Замість квітів на могилу
БЛ. П.
Інж. ЕВГЕНА ЛЯХОВИЧА
людини великого духа, культури і характеру
Складаю 20.00 дол. на Український Науковий Інститут в Гарварді
Клавдія ОЛЕСНИЦЬКА

Управа 204 Відділу УНСоюзу ім. А. Гончаренка в Ню Йорку ділиться сумною вісткою з членством Відділу та Українською Громадою, що 16-го жовтня 1976 р. в місцевості Бока Ратон на Фльориді відійшов у вічність довголітній заслужений колишній голова Відділу,

учасник Українських Визвольних Змагань, видатний громадський діяч, журналіст, б. співредактор „Свободи"

св. п.

ІНЖ. ЕВГЕН ЛЯХОВИЧ

Похорони відбулися в понеділок 18-го жовтня ц. р. на місцевому кладовищі

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ

Достойним Дружині та Доням Покійного пересилаємо вислови глибокого співчуття

Управа Відділу

Українська Баптистська Церква в Чікаґо відзначила душпастирське служіння проп. Івана Поліщука

Чікаґо (А. Гординський). — Тут в Українській Баптистській Церкві в днях 25-26-го вересня відбулися особливі святкування з приводу урочистого відзначення 20-річчя душпастирського служіння пастора церкви, проп. Івана Поліщука.

Урочистість розпочато особливою святочною програмою під проводом голови Всеукраїнського Євангельсько-Баптистського Братства, пастора Олексія Гарбузюка. Під час цієї урочистости відзначено заслуги пастора Івана Поліщука не тільки тепер, у церкві в Чікаґо, але й у минулому, включно з Україною. Як видатний диригент і викладач музики в Рівному, Кам'янці-Подільському, Дніпропетровському й інших місцевостях, пастор Іван Поліщук багато спричинився до зросту й розвитку церков в Україні, бо молодь завдяки його ефективному впливові горнулася до церкви й віри в Бога.

Іван поліруї;, пастор Української Баптистської Церкви в Чікаґо

Закінчивши теологічні студії в Німеччині, пастор Іван Поліщук переїхав при кінці сорокових років до Канади, де був пастором кількох церков і викладав в Українському Біблійному Інституті в Саскатуні. 1956 року Церква в Чікаґо покликала його на душпастирське служіння, яке він із успіхом виконує дотепер.

У суботу, 25-го вересня, церква влаштувала спеціяльний бенкет, вшановуючи свого священнослужителя. Під час цього бенкету відзначено також і 30-річчя його подружнього життя. Із цієї нагоди його дружину Юлію удекоровано чудовими квітами і обом Ювілятам врочисто відспівано ,,Многая літа''. Якраз цього дня пастор І. Поліщук святкував день своїх уродин і церква з вдячністю Богові відзначила 60-річчя творчого життя свого душпастора.

У додатку до пасторського служіння проп. Іван Поліщук є головою Об'єднання Українських Євангельсько-Баптистських Церков у ЗСА і директором музики на радіоблаговістях ,,Голос Євангелії в Україну'', яке тричі щотижня вкриває не тільки Україну, але й інші поневолені Москвою країни за Залізною заслоною.

РОЗШУК

ПОШУКУЮ
МИКИТУ ТАРАСА

із села Лосє, пов. Новий Санч. Хто б знав про нього, або він сам, прошу відгукнутися на адресу:

ADAM KRYSA
596 EMMET STREET
PHOENIXVILLE, Pa. 19460

Проситься всі інші газети передрукувати цей розшук.